

A8. ΤΟ ΕΚΤΑΚΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

Όπως αναφέρθηκε το Ε.Σ. του Άμστερνταμ ενέκρινε το ψήφισμα για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και αποφάσισε όπως συγκληθεί έκτακτη Σύνοδος Κορυφής που θα ασχοληθεί αποκλειστικά με το πρόβλημα της καταπολέμησης της ανεργίας. Το έκτακτο Ε.Σ. συνήλθε στο Λουξεμβούργο στις 20 και 21 Νοεμβρίου 1997. Στη συνέχεια παρατίθενται και αξιολογούνται τα συμπεράσματα του Συμβουλίου.

A8α. Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ: ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Το πρόβλημα της απασχόλησης βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των Ευρωπαίων πολιτών και όλοι οφείλουν να συστρατευθούν στον αγώνα για την καταπολέμηση της ανεργίας, της οποίας το απαράδεκτα υψηλό ποσοστό απειλεί την κοινωνική συνοχή. Για το λόγο αυτό οι διατάξεις της Συνθήκης του Άμστερνταμ που αφορούν την απασχόληση πρέπει να υλοποιηθούν άμεσα και ο συντονισμός των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών να αρχίσει από το 1998. Αυτός ο συντονισμός θα γίνει με βάση "κατευθυντήριες αρχές για την απασχόληση" που θα λάβουν υπόψη την εμπειρία που έχει αποκτηθεί από την πολυμερή εποπτεία των οικονομικών πολιτικών.

Η ένταξη αυτή στα πλαίσια της σύγκλισης αποτελεί το νέο στοιχείο μιας συνολικής στρατηγικής που περιλαμβάνει και δύο άλλες πτυχές:

- τη συνέχιση και την ενίσχυση μιας συντονισμένης μακροοικονομικής πολιτικής που στηρίζεται σε μια αποτελεσματική εσωτερική αγορά, η οποία θα δημιουργεί τις βάσεις μιας διαρκούς οικονομικής ανάπτυξης, ενός νέου δυναμισμού και ενός κλίματος εμπιστοσύνης που θα ευνοεί την αύξηση της απασχόλησης,
- την πιο συστηματική κινητοποίηση όλων των κοινοτικών πολιτικών για την αύξηση της απασχόλησης, είτε πρόκειται για πολιτικές - πλαίσια είτε για υποστηρικτικές πολιτικές.

Στον αγώνα για την καταπολέμηση της ανεργίας απαιτείται και η κινητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων μερών και συγκεκριμένα των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων και των κοινοτικών ιδρυμάτων. Για να αποδείξει άμεσα τη θέλησή του για μια πιο ενεργητική πολιτική στήριξης των προσπαθειών των κρατών μελών το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στηρίζει δύο πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ανάπτυξη της απασχόλησης:

α) το πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων που αποσκοπεί στην ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στους τομείς των νέων τεχνολογιών, των νέων κλάδων και πανευρωπαϊκών δικτύων,

β) η δεύτερη πρωτοβουλία προκύπτει από μία συμφωνία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ecofin για την αναδιανομή των πιστώσεων και την πρόβλεψη ειδικού κονδυλίου του κοινοτικού προϋπολογισμού που θα διατεθεί στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις προκειμένου να δημιουργήσουν διαρκείς θέσεις απασχόλησης. Το ποσό αυτό ανέρχεται σε 450 εκατομ. ευρώ για τα επόμενα τρία χρόνια (1998, 1999 και 2000).

Α8β. ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η συντονισμένη στρατηγική απασχόλησης εμπνέεται, αναλογικά, από τη μέθοδο της οικονομικής σύγκλισης λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές των δύο τομέων και τις ιδιαιτερότητες των κρατών μελών. Συνίσταται στον καθορισμό, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, "κατευθυντηρίων αρχών για την απασχόληση" που στηρίζονται σε μια κοινή ανάλυση των μεγάλων αξόνων πολιτικών που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της ανεργίας σε διαρκή βάση. Οι κατευθυντήριες αρχές καθορίζουν συγκεκριμένους στόχους, η πραγματοποίηση των οποίων παρακολουθείται κανονικά σύμφωνα με μια κοινή διαδικασία εκτίμησης των αποτελεσμάτων. Πρέπει να σέβονται την αρχή της επικουρικότητας και τις αρμοδιότητες των κρατών μελών και των περιφερειακών οργάνων και να είναι συμβατές με τους γενικούς προσανατολισμούς της οικονομικής πολιτικής.

Οι κατευθυντήριες αρχές προτείνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με τη σύνθεση των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Στη συνέχεια ενσωματώνονται στα εθνικά προγράμματα δράσης για την απασχόληση που καταρτίζονται σε διαχρονική βάση. Τα κράτη μέλη καθορίζουν προθεσμίες για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τα διαθέσιμα διοικητικά και χρηματοδοτικά μέσα.

Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν κάθε χρόνο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο το εθνικό τους πρόγραμμα δράσης για την απασχόληση. Το Συμβούλιο θα αξιολογεί τον τρόπο με τον οποίο οι κατευθυντήριες αρχές έχουν μεταφερθεί στην εθνική πολιτική και θα υποβάλει μία έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο με τη σειρά του θα καθορίζει τους απαραίτητους προσανατολισμούς για την κατάρτιση των κατευθυντηρίων αρχών του επομένου έτους. Στα πλαίσια της ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου, οι κοινωνικοί εταίροι μετέχουν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας και συμβάλλουν στη διαμόρφωση των κατευθυντηρίων αρχών. Τακτικές συσκέψεις αυτών με το Συμβούλιο των Υπουργών είναι απαραίτητες για την προετοιμασία της εξαμηνιαίας συνάντησης με την τρόικα στην οποία θα μετέχουν εκπρόσωποι και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η συνάντηση θα λαμβάνει χώρα πριν από κάθε Σύνοδο Κορυφής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιδοκιμάζει το Πρόγραμμα Ειδικής Δράσης του Άμστερνταμ που εφαρμόζει ήδη η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank, E.I.B.). Το πρόγραμμα αυτό, που ολοκληρώνεται το έτος 2000, έχει σαν στόχο να υλοποιήσει τις κατευθύνσεις του Ε.Σ. του Άμστερνταμ με τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων επενδυτικών προγραμμάτων που θα έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης. Διακρίνουμε τρεις σειρές συμπληρωματικών μέτρων:

- η δημιουργία ενός ειδικού χρηματοδοτικού εργαλείου σε όφελος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και δυναμικής ανάπτυξης. Η βοήθεια αυτή μπορεί να αντληθεί από τα ετήσια πλεονάσματα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και να φθάσει το 1 δισεκ. ευρώ,
- η ενίσχυση των χρηματοδοτήσεων της ανωτέρω Τράπεζας στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, του αστικού περιβάλλοντος και της προστασίας του περιβάλλοντος,
- μία δυναμική προώθηση της χρηματοδότησης των πανευρωπαϊκών δικτύων και άλλων μεγάλων δικτύων υποδομής που αποτελούν προτεραιότητες για την E.I.B. Τα παρεχόμενα από αυτή δάνεια θα έχουν ελκυστικούς όρους, όπως περίοδοι χάριτος και μακρές περίοδοι εξόφλησης προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά των επενδυτικών σχεδίων. Κατά την πρόοδο των έργων δεν αποκλείονται και συμπληρωματικές δανειοδοτήσεις προκειμένου να ολοκληρωθούν ταχύτερα και εμπρόθεσμα έργα που αναλαμβάνονται από κοινού από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρατηρεί με ικανοποίηση ότι η υλοποίηση των ανωτέρω μέτρων προχωρά κανονικά και έχουμε ήδη τα πρώτα θετικά αποτελέσματα όπως:

α) τη δημιουργία από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων ενός Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για τις Τεχνολογίες (European Technology Facility, ETF) που θα αντλεί μέχρι 125 εκατομ. ευρώ από τα ετήσια πλεονάσματα της Τράπεζας προκειμένου να χρηματοδοτεί επενδύσεις υψηλού κινδύνου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον τομέα των προηγμένων τεχνολογιών. Ο ανωτέρω μηχανισμός μπορεί να συνεργάζεται με άλλους φορείς χρηματοδότησης και έτσι να μετέχει από κοινού στην προώθηση επενδύσεων υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου με συνολικά ποσά που ξεπερνούν τα 800 εκατομ. ευρώ

β) τον καθορισμό σχεδίων κατά συγκεκριμένη περίπτωση (tailor - made schemes, projets taillés sur mesure) από την E.I.B. και ένα αριθμό χρηματοδοτικών ιδρυμάτων της E.E. που θα κατανέμει τους κινδύνους μεταξύ περισσότερων φορέων χρηματοδότησης και θα παρέχει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις διάφορους τύπους δανειοδότησης με τη μορφή κεφαλαίου ή οιονεί κεφαλαίου (συμμετοχή στην αύξηση του κεφαλαίου της επιχείρησης ή εγγυήσεις για την αύξηση του κεφαλαίου ή για ειδικές χρηματοδοτήσεις),

γ) την έγκριση μακροπροθέσμων δανείων για επενδυτικά προγράμματα αναβάθμισης των υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης το ποσό των οποίων μέχρι το τέλος του 1997 ανέρχεται σε ένα 1 δισεκ. ευρώ

δ) την ενίσχυση των μακροπροθέσμων χρηματοδοτήσεων της E.I.B. για σχέδια αστικής ανάπτυξης, περιβαλλοντολογικής προστασίας, πανευρωπαϊκών δικτύων και υποδομής. Τα εγκριθέντα δάνεια για τους ανωτέρω σκοπούς μετά το Ε.Σ. του Άμστερνταμ ξεπερνούν τα 5 δισεκατομ. ευρώ.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτρέπει την E.I.B. να διατηρήσει και να ενισχύσει τα ανωτέρω προγράμματα. Εκτιμά ότι τα προσεχή τρία χρόνια η συνολική χρηματοδότηση μπορεί να φθάσει τα 10 δισεκατομμύρια ευρώ. Εάν υπολογισθεί και η συμμετοχή άλλων φορέων και η συγχρηματοδότηση των δικαιούχων το ποσό αυτό θα ξεπεράσει τα 30 δισεκατομ. ευρώ.

Στη διαμόρφωση των αρχών αυτών λήφθηκαν υπόψη οι άριστες πρακτικές που εφαρμόστηκαν για την καταπολέμηση της ανεργίας. Οι αρχές στοχεύουν στους ακόλουθους 4 τομείς δράσης (πυλώνες):

A8δα) ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ**A8δαα) Αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας.**

Πάνω από το 20% των νέων στην Ε.Ε. εγκαταλείπουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση χωρίς να αποκτήσουν αναγνωρισμένα πιστοποιητικά σπουδών. Μόνο το 10% των ενηλίκων, που είναι επίσημα άνεργοι, παρακολουθούν κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης ή επανακατάρτισης. Σε πολλές χώρες το σύστημα παροχών στους ανέργους (επιδόματα ανεργίας, κ.λπ.) δεν συνδέεται με κίνητρα εύρεσης εργασίας. Για τους λόγους αυτούς οι κατευθυντήριες αρχές προβλέπουν:

- σε κάθε άνεργο νέο προσφέρεται μια νέα ευκαιρία πριν να συμπληρώσει 6 μήνες στην ανεργία είτε με τη μορφή της εκπαίδευσης ή επανεκπαίδευσης, της πρακτικής κατάρτισης ή μιας θέσης εργασίας είτε με οποιαδήποτε άλλο τρόπο απασχόλησης
- στους ενήλικους ανέργους προσφέρεται ένα καινούργιο ξεκίνημα με ένα από τα ανωτέρω μέτρα πριν συμπληρώσουν 12 μήνες στην ανεργία.

A8δαβ) Μετάβαση από τα παθητικά σε ενεργητικά μέτρα.

Τα συστήματα επιδομάτων και κατάρτισης θα πρέπει να εξασφαλίζουν την υποστήριξη της απασχολησιμότητας και να παρέχουν σαφή κίνητρα για τους ανέργους ώστε να αναζητήσουν και να κάνουν χρήση ευκαιριών εργασίας ή κατάρτισης. Κάθε κράτος μέλος οφείλει να αναθεωρήσει το σύστημα επιδομάτων ανεργίας και τα προγράμματα κατάρτισης ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των ανέργων που αποκτά ειδικότητα και επανεντάσσεται στην παραγωγική διαδικασία. Ο πιο ενδιαφέρων νεωτερισμός στην περίπτωση αυτή είναι η θέσπιση ενός στόχου. Σταδιακά πρέπει να προσεγγισθεί ο μέσος όρος των τριών κρατών της Ε.Ε. με τις καλύτερες επιδόσεις και τουλάχιστον το 20%. Σημειώνεται ότι σήμερα ο μέσος όρος των ανέργων και των 15 κρατών μελών της Ε.Ε. στους οποίους προσφέρεται κατάρτιση ανέρχεται στο 10%, ενώ ο μέσος όρος των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις ανέρχεται στο 25%.

A8δαγ) Ενθάρρυνση μιας προσέγγισης της εταιρικής σχέσης.

Η δράση μόνο των κρατών μελών δεν αρκεί για να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Επόμενα, οι κοινωνικοί εταίροι προτρύπονται να υπογράψουν άμεσα συμφωνίες προκειμένου να αυξηθούν οι ευκαιρίες επιμόρφωσης, επαγγελματικής εμπειρίας, μαθητείας και οποιασδήποτε άλλες πρακτικές που θα διευκολύνουν την επαγγελματική ένταξη των ανέργων και την επανακατάρτιση εργαζομένων των οποίων η θέση εργασίας και η ειδικότητά τους τείνει να καταργηθεί. Τα κράτη μέλη και οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να αναπτύξουν επίσης τις δυνατότητες της διά βίου επιμόρφωσης.

A8δαδ) Διευκόλυνση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία.

Οι προοπτικές απασχόλησης είναι μικρές για τους νέους που αποφοιτούν από τα σχολεία χωρίς να έχουν αποκτήσει τα απαραίτητα προσόντα για να εισέλθουν στην αγορά εργασίας. Εκτιμάται ότι το 10% των νέων εγκαταλείπει νωρίς τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ το 45% δεν ολοκληρώνει τις σπουδές του της δεύτερης βαθμίδας στα Λύκεια ή στα ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης. Τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν τα ακόλουθα μέτρα:

- βελτίωση της ποιότητας του σχολικού τους συστήματος για να μειωθεί ο αριθμός των νέων που εγκαταλείπουν νωρίς το σχολείο,
- παροχή στους νέους των απαραίτητων δεξιοτήτων ώστε να προσαρμοσθούν στις τεχνολογικές και τις οικονομικές αλλαγές και να αποκτήσουν προσόντα που ζητούνται από την αγορά εργασίας. Ιδιαίτερα, πρέπει να βελτιώσουν τα συστήματα μαθητείας με στόχο να προσεγγίσουν τα κράτη μέλη της Ε.Ε. με τις καλύτερες επιδόσεις στον τομέα αυτό.

A8δβα) Η έναρξη λειτουργίας και η λειτουργία των επιχειρήσεων πρέπει να καταστεί ευκολότερη.

Πρέπει να υπάρξει ένα σαφές, σταθερό και προβλεπτό σύνολο κανόνων και να βελτιωθούν οι προϋποθέσεις ανάπτυξης των αγορών κεφαλαίου υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου.

Οι νέες δυνατότητες που προσφέρονται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, συνδυαζόμενες με τις προσπάθειες των κρατών μελών, επιτρέπουν την πιο άνετη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να απλοποιήσουν το φόρτο των διοικητικών και φορολογικών διαδικασιών που επιβαρύνει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη:

- δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην αισθητή μείωση των γενικών δαπανών και των διοικητικών βαρών των επιχειρήσεων και ειδικότερα των μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις πρόσληψης νέου προσωπικού,
- ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτοτελούς απασχόλησης εξετάζοντας τα εμπόδια που τυχόν υπάρχουν κύρια στο φορολογικό καθεστώς και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης με στόχο να τα περιορίσουν. Με τον τρόπο αυτό εκτιμάται ότι θα αυξηθεί ο αριθμός των αυτοτελώς απασχολούμενων και η δημιουργία μικρών επιχειρήσεων ιδιαίτερα από πρώην μισθωτούς.

A8δββ) Η εκμετάλλευση των ευκαιριών για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Εάν η Ε.Ε. επιθυμεί να ανταποκριθεί στην πρόκληση της απασχόλησης πρέπει να εκμεταλλευθεί όλες τις δυνατές πηγές εργασιακών θέσεων όπως επίσης τις νέες τεχνολογίες και τους νεωτερισμούς. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη εξετάζουν τα μέσα και τις δυνατότητες δημιουργίας απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο, στην κοινωνική οικονομία και τις νέες δραστηριότητες που συνδέονται με ανάγκες που δεν έχουν ακόμα ικανοποιηθεί από την αγορά. Παράλληλα μελετούν τα εμπόδια που δεν επιτρέπουν την ικανοποίηση των ανωτέρω αναγκών ώστε να τα περιορίσουν ή να τα εξαλείψουν.

A8δβγ) Τα φορολογικά συστήματα πρέπει να γίνουν πιο φιλικά στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Ενώ το 1980 το μη μισθολογικό κόστος εργασίας (φόροι και ασφαλιστικές κρατήσεις) ανήρχετο στο 35% των ακαθάριστων αποδοχών το 1995 το ποσοστό αυτό ανήρχετο σε 42%. Αυτή η κατάσταση πρέπει να ανατραπεί. Κάθε κράτος μέλος θα καθορίσει ένα στόχο για την προοδευτική μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης και όπου κρίνεται αναγκαίο ένα στόχο σταδιακής μείωσης του φορολογικού βάρους επί της εργασίας και γενικά του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας, ιδιαίτερα στη λιγότερη ειδικευμένη και αμειβόμενη εργασία χωρίς όμως να τίθεται σε κίνδυνο η εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και η χρηματοοικονομική ισορροπία των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

Κατά περίπτωση θα εξετασθεί η δυνατότητα της εισαγωγής ενός ενεργειακού φόρου ή ενός φόρου για τις εκπομπές μόλυνσης της ατμόσφαιρας ή κάθε άλλου φόρου που θα αναπληροί τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού από τις ανωτέρω φορολογικές μειώσεις. Η δυνητική αυτή διατύπωση οφείλεται και στην αντίδραση της ελληνικής κυβέρνησης που εκτιμά ότι ένας πρόσθετος φόρος στα προϊόντα ενέργειας θα προκαλέσει πληθωριστικές πιέσεις και θα ανατρέψει τους στόχους του προγράμματος σύγκλισης.

Κάθε κράτος μέλος θα εξετάσει τη δυνητική μείωση του φόρου προστιθέμενης αξίας επί των υπηρεσιών έντασης εργασίας που δεν εκτίθενται στο διασυνοριακό ανταγωνισμό.

Α8δγα) Εκσυγχρονισμός της οργάνωσης της εργασίας

Οι κοινωνικοί εταίροι, στα πλαίσια των διαπραγματευτικών διαδικασιών ιδιαίτερα σε κλαδικό και επιχειρησιακό επίπεδο, οφείλουν να επιτύχουν συμφωνίες για τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης της εργασίας με στόχο να καταστήσουν τις επιχειρήσεις παραγωγικές και ανταγωνιστικές και να εξασφαλίσουν την απαραίτητη ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας της εργασίας. Αυτές οι συμφωνίες μπορεί να περιέχουν ρυθμίσεις για τον υπολογισμό του χρόνου εργασίας σε ετήσια βάση, τη μείωση του χρόνου εργασίας, τη μείωση των υπερωριών, την ανάπτυξη της μερικής απασχόλησης, τη διά βίου επιμόρφωση και την προσωρινή διακοπή της καριέρας (γονικές και εκπαιδευτικές άδειες άνευ αποδοχών, κ.λπ.).

Κάθε κράτος μέλος από την πλευρά του θα εξετάσει τη δυνατότητα νομικής κατοχύρωσης των άτυπων μορφών εργασίας λαμβάνοντας υπόψη ότι η απασχόληση εμφανίζεται σήμερα με μία μεγάλη διαφορετικότητα μορφών. Τα πρόσωπα που απασχολούνται σε αυτές τις προσαρμοσμένες μορφές εργασίας πρέπει να απολαύουν μίας ικανοποιητικής κοινωνικής ασφάλισης και ενός καλύτερου επαγγελματικού καθεστώτος συμβατού με τις ανάγκες της επιχείρησης.

Α8δγβ) Υποστήριξη της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων.

Για να ανανεωθούν τα επίπεδα εξειδίκευσης μέσα στις επιχειρήσεις, τα κράτη μέλη οφείλουν να άρουν τα φορολογικά και λοιπά εμπόδια στην προώθηση επενδύσεων σε έμπυχο δυναμικό και να προωθήσουν φορολογικά και άλλα κίνητρα για την ανάπτυξη της εσωτερικής κατάρτισης. Οφείλουν επίσης να ενθαρρύνουν τη θέσπιση κινήτρων ώστε οι εργαζόμενοι να επωφεληθούν των ευκαιριών εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης και να προσαρμοσθούν στις διαρθρωτικές οικονομικές αλλαγές.

A8δδα) Αντιμετώπιση του χάσματος μεταξύ των φύλων.

Τα κράτη μέλη πρέπει να υλοποιήσουν τη δέσμευσή τους για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών με την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών. Οφείλουν να δώσουν περισσότερη προσοχή στην αντιπροσώπευση των γυναικών και των ανδρών σε ορισμένους τομείς δραστηριοτήτων και επαγγελματικής απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα πρέπει να μειώσουν το χάσμα μεταξύ του ποσοστού ανεργίας των γυναικών και των ανδρών και να λάβουν μέτρα κατά της χαμηλής αντιπροσώπευσης των γυναικών σε ορισμένες επαγγελματικές ειδικότητες και της υπεραντιπροσώπευσης αυτών σε ορισμένες άλλες.

A8δδβ) Συνδυασμός των αναγκών της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.

Οι πολιτικές αναφορικά με τη διακοπή της σταδιοδρομίας, τη γονική άδεια και την εργασία με καθεστώς ημιαπασχόλησης έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις γυναίκες και τους άνδρες. Η εφαρμογή διαφόρων συμφωνιών των κοινωνικών εταίρων στους τομείς αυτούς πρέπει να επιταχυνθεί και να τύχει μιας ιδιαίτερης παρακολούθησης.

Το ίδιο ισχύει για την επαρκή διάθεση υπηρεσιών καλής ποιότητας για τη φύλαξη των παιδιών και άλλων εξαρτωμένων ατόμων, προκειμένου να διευκολυνθεί η είσοδος στην παραγωγική διαδικασία γυναικών και ανδρών. Τα κράτη μέλη θα επιδιώξουν την αναβάθμιση του επιπέδου των ανωτέρω υπηρεσιών χρησιμοποιώντας σαν στόχο τα πρότυπα των κρατών με τις καλύτερες επιδόσεις.

A8δδγ) Διευκόλυνση της επιστροφής στην εργασία.

Τα κράτη μέλη δίδουν ιδιαίτερη προσοχή σε περιπτώσεις γυναικών και ανδρών, οι οποίοι μετά από ένα διάστημα απουσίας επιθυμούν την επανένταξή τους στην αμοιβόμενη εργασία και εξετάζουν τα μέσα με τα οποία θα καταργήσουν προοδευτικά όλα τα σχετικά εμπόδια.

Όσοι επιθυμούν να επιστρέψουν στην εργασία συνήθως αντιμετωπίζουν προβλήματα χαμηλής απασχολησιμότητας λόγω των πεπαλαιωμένων ειδικοτήτων τους και ίσως να έχουν δυσχέρειες σε ευκαιρίες κατάρτισης εάν δεν έχουν καταχωρηθεί σαν "άτομα αναζητούντα θέση εργασίας".

A8δδδ) Ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης των μειονεκτούντων ατόμων στην παραγωγική διαδικασία.

Τα κράτη μέλη θα δώσουν μια ιδιαίτερη βαρύτητα στην άρση των εμποδίων που δυσχεραίνουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην προσπάθειά τους να βρουν μια θέση εργασίας.

Για το σκοπό αυτό πρέπει να προωθήσουν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα και να παράσχουν κίνητρα στις επιχειρήσεις για την πρόσληψη των μειονεκτούντων ατόμων. Ένα ειδικό νομοθετικό πλαίσιο που θα προάγει την απασχόληση των ανωτέρω ατόμων είναι επιθυμητό.

Για την κατάρτιση του ανωτέρου πλαισίου κατευθυντηρίων αρχών για την απασχόληση ελήφθησαν υπόψη οι καλύτερες και αποτελεσματικότερες πρακτικές των κρατών μελών. Η ανταλλαγή εμπειρίας στον τομέα αυτό είναι πολύτιμη, προκειμένου να εφαρμοσθούν τα κατάλληλα μέτρα για την επιτυχή καταπολέμηση της ανεργίας. Στη συνέχεια παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα των καλύτερων πρακτικών:

- Στη Δανία, το 1994, αναπροσανατολίσθηκε η πολιτική απασχόλησης. Από την παθητική υποστήριξη του εισοδήματος των ανέργων εφαρμόστηκε μία ενεργητική πολιτική αγοράς εργασίας. Σε κάθε άτομο κάτω των 25 ετών που δεν είχε παρακολουθήσει ένα επίσημο πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης και αφού είχε συμπληρώσει 6 μήνες ανεργίας προσφέρεται κατάρτιση.

Η περίοδος κατά την οποία καταβάλλεται το επίδομα ανεργίας μειώθηκε από 7 σε 5 έτη. Η προσφερόμενη κατάρτιση διακρίνεται σε:

α) εκπαίδευση με ή χωρίς επιδότηση,

β) συνήθης κατάρτιση κατά την εργασία και

γ) ατομική κατάρτιση κατά την εργασία σε δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις ή στους Δήμους. Τα καλύτερα αποτελέσματα επιτεύχθηκαν κατά την κατάρτιση σε ιδιωτικές επιχειρήσεις που έδειξαν ότι ήσαν σε θέση να απορροφήσουν περισσότερους ανέργους που εργάστηκαν και επιμορφώθηκαν σε αυτές.

- Το 1987, η Αυστρία δημιούργησε τα Ιδρύματα Εργασίας (Arbeitsstiftungen) που προσφέρουν μια σειρά μέτρων για όσους πλήττονται από συλλογικές απολύσεις, βιομηχανική αναδιάρθρωση και αφερεγγυότητα επιχείρησης. Ο κύριος στόχος ήταν η γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της προηγούμενης και της μελλοντικής θέσης εργασίας χωρίς μεσολάβηση μιας περιόδου ανεργίας.

Το σύνολο των μέτρων συνίστατο σε καθοδήγηση σταδιοδρομίας, ενεργό αναζήτηση θέσης εργασίας, επαγγελματικές αποσπάσεις, μαθητείες, κατάρτιση και υποστήριξη για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Τα Ιδρύματα χρηματοδοτούνται από τις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους, την υπηρεσία απασχόλησης εργατικού δυναμικού, την τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση, ενώ λαμβάνουν ενίσχυση και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα των ιδρυμάτων λαμβάνουν επιδόματα ανεργίας με τη μορφή επιχορηγήσεων κατάρτισης για μέγιστη διάρκεια 3 ή 4 ετών καθώς και μια υποτροφία του ιδρύματος. Υπάρχουν 43 διαφορετικά ιδρύματα κατά κλάδο. Το ποσοστό επαναπασχόλησης, ύστερα από την κατάρτιση, έφθασε το 83% στο ίδρυμα βιομηχανίας και το 73% στο ίδρυμα του τομέα μεταφορών.

- Η Ιταλία εφαρμόζει ένα επιτυχές πρόγραμμα για τη δημιουργία επιχείρησης από νέους. Άτομα ηλικίας κάτω των 36 ετών είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση. Η τελευταία μπορεί να καλύψει το 90% του κόστους ή στη βόρεια και κεντρική Ιταλία το 60%.

Συμπληρωματική υποστήριξη παρέχεται με τη μορφή της τεχνικής συνδρομής, της κατάρτισης και του προσανατολισμού της αγοράς. Το 1996, ξεκίνησε μια νέα πρωτοβουλία με τίτλο "Δάνειο Τιμής" (Prestito d'Onore) για την υποστήριξη όσων επιθυμούν να εργασθούν σαν αυτοαπασχολούμενοι στο βιοτεχνικό και μεταποιητικό τομέα και που επιδεικνύουν ικανότητα μετατροπής μιας ιδέας σε επικερδή επιχείρηση. Η πρωτοβουλία αυτή χρηματοδοτείται μερικά από μη επιστρεφόμενες επιχορηγήσεις και μερικά από δάνεια με ευνοϊκούς όρους. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χρηματοδοτεί μόνο τα προγράμματα κατάρτισης που συνδέονται με το ανωτέρω σχήμα.

- Στην έρευνα των καλύτερων πρακτικών που διενήργησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρεται και το "Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Παρέμβασης" της Ελλάδος, το οποίο προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις ανάγκες των εργαζομένων που πλήττονται από συλλογικές απολύσεις στους τομείς της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης.

Συνίσταται σε σειρά μέτρων που αποβλέπουν στην επανένταξη των απολυθέντων μέσω ενεργούς υποστήριξης για περίοδο 37 μηνών. Αντί της παθητικής εισοδηματικής στήριξης των ανέργων η νέα πρωτοβουλία στοχεύει στην εύρεση θέσης εργασίας μέσω επιχορηγήσεων κατάρτισης, επιδοτούμενων θέσεων και ενισχύσεων για τη δημιουργία επιχειρήσεων.

Α8ζ. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΚΟΡΥΦΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Η έλλειψη μαζικής υποστήριξης των Ευρωπαίων πολιτών στο εγχείρημα της ΟΝΕ οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στο υψηλό ποσοστό ανεργίας που είναι αποτέλεσμα, κατά την άποψη ορισμένων αναλυτών, των περιοριστικών πολιτικών που επιβάλλουν τα κριτήρια σύγκλισης και το Σύμφωνο Σταθερότητας. Στο προηγούμενο κεφάλαιο τονίσαμε ότι το Ε.Σ. του Άμστερνταμ δεν έλαβε σημαντικές αποφάσεις για την καταπολέμηση της ανεργίας στα πλαίσια του Ψηφίσματος για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, όμως κάτι επιτέλους αλλάζει. Και μόνο το γεγονός ότι η δημιουργία θέσεων εργασίας έγινε καταστατικός στόχος της Ε.Ε., η οποία εξέφρασε την πρόθεση για τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων, αποτελεί πρόοδο. Τα συγκεκριμένα μέτρα αποφασίστηκαν από την έκτακτη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου. Θετικά σημεία υπάρχουν στις ακόλουθες πολιτικές:

- αν και η πρωταρχική ευθύνη για την απασχόληση παραμένει στα κράτη μέλη έχουμε τώρα συγκεκριμένο συντονισμό των εθνικών πολιτικών.
- ο συντονισμός αυτός εμπνέεται την πρακτική του από το συντονισμό της οικονομικής σύγκλισης, ενώ τίθενται και στόχοι όπως η προοδευτική προσέγγιση του μέσου όρου των τριών κρατών με τις καλύτερες επιδόσεις στον τομέα των ενεργητικών μέτρων για την επαγγελματική επανένταξη των ανέργων,
- διατίθενται οι αναγκαίες χρηματοδοτήσεις:

α) από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ.) για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης όπως 10 δισεκ. ευρώ για τη στήριξη επενδύσεων νέων τεχνολογιών και πανευρωπαϊκών δικτύων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,

β) 450 εκατομ. ευρώ από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για τη δημιουργία μόνιμων θέσεων απασχόλησης,

γ) 1 δισεκ. ευρώ στις ανωτέρω επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας και ανάπτυξης από την ΕΤΕπ. Επί πλέον η ΕΤΕπ. θα παρέχει δάνεια με περιόδους χάριτος και εξόφλησης αρκετά ευνοϊκές,

δ) η παροχή από την ΕΤΕπ. 125 εκατομ. ευρώ στις ΜΜΕ για επενδύσεις υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου και 5 δισεκ. ευρώ για τη χρηματοδότηση σχεδίων οικιστικών και περιβαλλοντικών παρεμβάσεων και έργων υποδομής. Τα ανωτέρω ποσά είναι πολλαπλάσια αν συνυπολογισθούν οι συγχρηματοδοτήσεις από άλλα ταμεία, τις εθνικές αρχές και την ίδια συμμετοχή των φορέων,

- θεσμοθετείται πολυμερής επίβλεψη ανάλογη με την πολυμερή εποπτεία της οικονομικής σύγκλισης. Το Συμβούλιο θα εξετάζει κάθε χρόνο το εθνικό πλάνο απασχόλησης και την αποτελεσματικότητα αυτού,
- η ανωτέρω εποπτεία θα βασίζεται στις ετήσιες κατευθυντήριες αρχές και στην εξέταση της υιοθέτησης αυτών από τα εθνικά πλάνα απασχόλησης. Είναι ικανοποιητικές οι πρώτες κατευθυντήριες αρχές για το έτος 1998; Όπως ελέγχθη αυτές συντάχθηκαν με βάση κύρια τις καλύτερες εθνικές πρακτικές και με στόχο τη μετάβαση από την πολιτική της παθητικής εισοδηματικής στήριξης των ανέργων στην πολιτική της κατάρτισης, της πρακτικής εκπαίδευσης και της επανένταξης στην παραγωγική διαδικασία.

Στο μέτρο που τίθενται ορισμένα χρονικά όρια ανεργίας για την έναρξη της διαδικασίας επανένταξης των μακροχρόνια ανέργων ή των νέων έχουμε ένα θετικό βήμα. Κατά τα λοιπά επανελήφθησαν οι κατευθύνσεις του Άμστερνταμ για ενεργοποίηση όλων των μορφών απασχόλησης και τη μείωση της φορολογίας και των ασφαλιστικών εισφορών των επιχειρήσεων που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

Η σύσταση όμως για τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία κατάρτισης των κατευθυντηρίων αρχών και του εθνικού πλάνου δράσης για την απασχόληση είναι αξιοσημείωτη. Συμπερασματικά, στο Λουξεμβούργο επιτεύχθηκε πρόοδος με στόχο την κινητοποίηση όλων των φορέων (Ε.Ε., εθνικών κρατών και κοινωνικών εταίρων) στον αγώνα για την καταπολέμηση της μαστίγας της ανεργίας που υπονομεύει τη στήριξη του εγχειρήματος της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης.

Σημαντικό επίσης είναι να δούμε ότι για πρώτη φορά συνιστάται στους κοινωνικούς εταίρους η σύναψη συμφωνιών που εκτός των άλλων μπορεί να περιλαμβάνουν και τη μείωση του χρόνου απασχόλησης προκειμένου να αυξηθούν οι νέες θέσεις εργασίας.

Υπάρχουν όμως και οι επικριτές που δεν θεωρούν ικανοποιητικές τις αποφάσεις των Ε.Σ. του Άμστερνταμ και του Λουξεμβούργου. Πρόκειται για αυτούς που υποστήριζαν ότι το επίπεδο της ανεργίας έπρεπε να αποτελέσει κριτήριο σύγκλισης. Ναι μεν παραδέχονται ότι στο Λουξεμβούργο τέθηκαν στόχοι και κατοχυρώθηκε πολυμερής εποπτεία υλοποίησης των πολιτικών, αλλά αντιπνέουν ότι δεν υπάρχουν κυρώσεις κατά των κρατών μελών που δεν συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες αρχές. Υποστηρίζουν ότι όπως το Σύμφωνο Σταθερότητας θέσπισε κυρώσεις για όσους δεν συμμορφώνονται με το στόχο του δημοσιονομικού ελλείμματος, ανάλογες κυρώσεις έπρεπε να αναγνωρισθούν και στα ζητήματα απασχόλησης. Επιμένουν επίσης στην άποψη ότι η μείωση του χρόνου εργασίας δεν θα έπρεπε να αφεθεί μόνο στις διαπραγματεύσεις των κοινωνικών εταίρων, αλλά να ενθαρρυνθεί με νομοθετικά μέτρα σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο.

Βέβαια στη φάση αυτή κανείς δεν ανέμενε ότι θα υπήρχε στο Λουξεμβούργο απόλυτη σύγκλιση απόψεων για τις πολιτικές απασχόλησης. Ο συμβιβασμός που επιτεύχθηκε είναι σχετικά ικανοποιητικός. Μη ξεχνάμε ότι πριν μερικά χρόνια ελάχιστα ήταν τα κράτη μέλη που υποστήριζαν ένα συντονισμό και μία εποπτεία στον τομέα των εθνικών μέτρων απασχόλησης.